

POLITIKAK EBALUATZEKO KOSTU- ERAGINKORTASUN ANALISIAREN GAKOAK

Posted on 06/03/2025 by Naider

Baliabide publikoen erabilera optimizatzeko gero eta premia handiagoa dagoenez, administrazioek aurre egin behar diote **aurrekontu mugatuekin politika eraginkorrak diseinatzeko erronkari**. Testuinguru horretan, kostu-eraginkortasun analisia oso tresna erabilgarria da, eta esku-hartzeak modu erraz eta egituratua ebaluatzeko aukera ematen du, inpaktua maximizatzeko.

Kostu-eraginkortasun analisia (KEA edo CEA ingelesezko sigletan) funtsezko tresna da politika publikoen ebaluazioan. Esku hartzeko **hainbat aukera alderatzeko** eta helburu bat lortzeko modurik eraginkorrena identifikatzeko aukera ematen du. **Beste ikuspegi ekonomiko batzuetan ez bezala, CEAREN helburua ez da etekinak monetaritzea, baizik eta politika baten kostuen eta emaitza jakin bat lortzeko eraginkortasunaren arteko erlazioa neurtzea**. Hori aplikatzea funtsezkoa da energiaren, ingurumenaren, osasunaren edo hezkuntzaren sektoreetako politikak ebaluatzeko; izan ere, baliabideen optimizazioak hobekuntza nabarmenak ekar ditzake biztanleriaren bizi-kalitatean.

CEAk honako galdera hauei erantzun nahi die:

- Zenbat balio du programa edo neurri batek bere helburuaren osagai jakin baten kostuarekin alderatuta?
- Hobe al da baliabideak esku-hartze batean inbertitzea beste baten kaltetan, lortu nahi den helburua lortzeko?
- Zer esku-hartze motak edo esku-hartze taldek eragiten ditu emaitzarik onenak azken helburuei eta eskura dauden baliabideei dagokienez?

CEA bereziki erabilgarria da ebidentzian oinarritutako erabakiak hartu nahi direnean, inpaktua maximizatzeko baliabide mugatuak esleitzeko moduari buruz. **Gomendagarria da esku-hartze baten eraginkortasuna** espero den inpaktu nagusia irudikatzen duen **emaitza bakar batekin neur daitekeen egoeretan aplikatzea**. Lehen esan bezala, kostu-onura analisian ez bezala, ACEk adierazleen eraginkortasuna ebaluatzen du, onurak monetaratu beharrik gabe, eta esku-hartzeen emaitzak eta ondorioak nabarmentzen ditu.

CEA zorrotz bat egiteko, beharrezkoa da:

- **Politika publikoaren helburua** eta eraginkortasun-irizpidea argi eta **garbi definitzea**.
- **Kostuak definitzea eta kalkulatzea**: Programaren inplementazioarekin lotutako **kostu zuzenez** gain, **zeharkako** kostuak ere har daitezke kontuan, hala nola politika betetzearekin lotutakoak, baita aukera-kostuak ere.
- Konparatzeko **alternatiba** bideragarriak **identifikatzea**.
- Eraginkortasuna **adierazle egokien** arabera neurtzea, ebaluatutako aukera bakoitzaren zuzeneko eta zeharkako inpaktua islatzen duten **metrika argiak eta konparagarriak erabiliz**.

CEAk hainbat **abantaila** ditu, eta politika publikoak ebaluatzeko oso tresna erabilgarria da:

- **Aukerak alderatzea** errazten du, **etekinak monetaratu beharrik gabe**.
- **Politika publikoaren hainbat fasetan** erabil daiteke, informazio baliotsua emanaz inplementazioaren aurretik, bitartean eta ondoren.
- Baliabide publikoen **esleipena optimizatzeko** aukera ematen du, eskariak aurrekontu-erabilgarritasuna gainditzeko duen sektoreetan.
- **Politika-sorta zabal bati aplikatu dakioke**, hala nola ingurumen-, energia-, hezkuntza- edo osasun-esparruei, non erabakiek epe luzerako eragina duten.
- **Gardentasunerako eta kontuak emateko laguntza**, erabakiak justifikatzeko oinarri teknikoak emanaz.

Kostua-eraginkortasun analisia politika publikoetan erabakiak hartzeko tresna baliotsua bada ere, kontuan hartu beharreko zenbait **muga** ere baditu. Erronka nagusietako bat **datuen eskuragarritasuna eta kalitatea** da; faktore hori erabakigarria da analisiaren fidagarritasunean, eta hainbat ebaluazio-metodologiarekiko komuna da, eta horietako batzuk are sentikorragoak izan daitezke arazo horrekiko. Gainera, esku-hartze batzuetan, **eraginkortasuna behar bezala neurtzea konplexua izan daiteke**, onurak epe luzera gauza daitezkeelako, zeharka ager daitezkeelako edo adierazle tradizionalen bidez kuantifikatzen zailak izan daitezkeelako.

Beste alderdi kritiko bat **etekin bantaketan** ekitatea da. Politika batek kostu-eraginkortasun handia erakutsi badezake ere termino agregatuetan, horrek ez du esan nahi, nahitaez, baliabideak **berdintasunez esleitu** behar direnik biztanleria-taldeetan artean.

Mugak dituen arren, **kostu-eraginkortasun analisia oso tresna erabilgarria da politika publikoak ebaluatzeko, baliabideen erabilera optimizatzeko eta esku-hartzearen eragina maximizatzeko aukera ematen baitu**. Aukera desberdinak alderatzeko gaitasunaz gain, **CEA ebaluazio-fase guztietan erabil daitezkeelako eta argia delako bereizten da, eta emaitzak erabakiak hartzeko arduradunei eta, oro har, gizarteari jakinaraztea errazten du**.

Erronka batzuk baditu ere, hala nola datuen eskuragarritasuna eta etekin bantaketan ekitatea, bere balioa politika publikoaren eraginkortasuna eta efizientzia hobetzeko gaitasunean datza. Politikak formulatzeko faseetan erabiltzeak – plangintzatik hasi eta azken ebaluaziora arte – indartu egiten du kudeaketa publikorako tresna estrategiko gisa betetzen duen eginkizuna.

